

**ACORD 123/2019, de 18 de desembre, del Ple
del Consell de l'Audiovisual de Catalunya**

Sobre l'anàlisi de la secció “La portada” del programa *El matí de Catalunya Ràdio* dels dies 16 i 24 de setembre de 2019

Fets

1r. Els dies 16 i 27 de setembre van entrar al CAC –per correu electrònic– dos escrits (Q50/2019 i Q55/2019) en relació amb els continguts de la secció “La portada” del programa *El matí de Catalunya Ràdio*, emesos els dies 16 i 24 de setembre, respectivament.

El primer escrit (Q50/2019) el senyor [...], exposa que «[...] la presentadora del programa *Els matins de Catalunya Ràdio* ha manifestado en el día 16/09/2019: “El triomf de la selecció espanyola de bàsquet: deixar que un referèndum d'autodeterminació pogués debilitar l'esport, un dels pocs àmbits on Espanya destaca al món, no és negociable”, una opinió clarament hispanòfoba, parcial, partidista y reiterativa. La presentadora utiliza su programa de manera habitual para lanzar proclamas contra España y todo lo que representa el Estado. Creo que la presentadora de una radio pública debe atenerse a los principios de imparcialidad y pluralidad, obviando opiniones personales partidistas y que pueden resultar ofensivas, más teniendo en cuenta su elevado salario público. [...]»

El segon escrit (Q55/2019) el senyor [...], en representació del Grup de Periodistes Pi i Margall, sol·licita que el CAC «[...] analice si en “La Portada” del programa *El matí de Catalunya Ràdio* del 24 de septiembre, la periodista Mònica Terribas ofereix a su audiencia valoraciones de carácter personal sin delimitar claramente los elementos que son interpretaciones o valoraciones profesionales de sus opiniones personales, tal y como prevé el punto 2.1.1.6.1.1.2.3 del Manual de Uso del Libro de Estilo de la CCMA. De igual modo, pedimos que se analice si dicha Portada cumplió con los principios de imparcialidad, neutralidad y pluralismo recogidos en el punto 1.1.3.1.5 de la Guía Editorial del Libro de Estilo de la CCMA. [...]».

2r. Amb la finalitat de donar resposta a les persones reclamants, l'Àrea de Continguts va procedir a realitzar l'Informe 27/2019, de 22 d'octubre, *Anàlisi del contingut de la secció “La portada” del programa El matí de Catalunya Ràdio dels dies 16 i 24 de setembre de 2019*. A aquest efecte, l'informe de referència descriu el programa *El matí de Catalunya Ràdio* com “[...] un magazín que inclou entrevistes, debats, tertúlies, seccions d'informació i serveis, que s'emet cada matí, de dilluns a divendres, des de les 6 de la matinada a les 13 h”.

Dins d'aquest programa, la secció “La portada” s'emet a les 6 h, a les 7 h i a les 8 h, en el decurs de la qual Mònica Terribas, directora i presentadora d'*El matí de Catalunya Ràdio*, repassa els temes de l'actualitat informativa i avança alguns dels continguts del dia. La pàgina web de Catalunya Ràdio la presenta com una de les

seccions habituals del programa *El matí de Catalunya Ràdio* i la defineix com “L'espai on Mònica Terribas ens ofereix la seva interpretació de l'actualitat per ajudar-nos a entendre la realitat que ens envolta”.

“La portada” comença després dels senyals horaris i de la sintonia del programa, que es manté durant tota la secció, seguida de l'entradeta de Mònica Terribas: “Bon dia. Desperta, Catalunya. Són les 8 h. Som a *El matí de Catalunya Ràdio*”. El final de la peça el marca, novament, el retorn de la sintonia d'*El matí de Catalunya Ràdio* al primer pla i la frase de Mònica Terribas “des d'ara i fins la una som amb vosaltres, perquè passi el què passi volem que aquest sigui un bon dia”. [...].”

Fonaments de dret

Primera. Anàlisi dels continguts de la secció “La portada” d'*El matí de Catalunya Ràdio*

En relació amb els continguts que són objecte de queixa, l'informe de continguts indica el següent:

- a) “[...] *La portada d'El matí de Catalunya Ràdio* del 16 de setembre de 2019 conté diverses referències informatives que avancen els temes que es desenvolupen posteriorment al programa i una anàlisi sobre un fet d'actualitat: la victòria de la selecció al campionat mundial de bàsquet de la Xina en relació amb el model de relacions polítiques entre Catalunya i l'Estat.

Concretament, la secció:

- Conté referències als temes següents:
 - o La “gota freda” a Alacant.
 - o La ronda de consultes amb els partits polítics convocada pel rei Felip VI per als dies 16 i 17 de setembre.
 - o El judici del Tribunal de Justícia de la Unió Europea pel raper mallorquí Valtònica.
 - o El judici contra 47 persones de l'entorn abertzale a l'Audiència Nacional.
- Planteja la hipòtesi de l'existència d'una “llista” amb les raons de l'Estat espanyol per no negociar un referèndum per l'autodeterminació de Catalunya (“raons econòmiques i comercials de pes i influència internacional, d'estabilitat en el trencaclosques europeu, de situació geoestratègica, de potència universitària i de recerca, geoestratègiques, de potència universitària i de recerca”), entre els quals figuraria l'esport d'elit, atesa la contribució positiva a la imatge d'Espanya.
- Es pregunta sobre l'existència d'altres àmbits en què, com en l'esport, l'Estat espanyol destaca a escala mundial i recorda les disciplines esportives en les quals excel·leixen esportistes d'elit catalans.
- Afirmar que, en la situació política actual, els esportistes són “pressionats” amb finalitats polítiques “a banda i banda”.

“La portada” presenta diferents referències als temes que es tractaran al llarg del programa. En relació amb el tema objecte de la secció (la victòria de la selecció espanyola en el campionat mundial de bàsquet), a partir de la formulació d’una hipòtesi (l’existència d’una llista amb raons per no negociar un referèndum d’autodeterminació), la directora del programa realitza un procés analític que no implica la formulació d’opinió. [...]”; i

- b) «[...] “La portada” del 24 de setembre repassa els principals temes de l’actualitat del dia que tractarà el programa i reflexiona sobre un fet d’actualitat: les detencions de diverses persones per part de la Guàrdia Civil acusats de planejar accions violentes.

Concretament, en aquesta portada, la conductora del programa:

- Contextualitza les detencions i introdueix diferents referències informatives a casos recents d’actuacions de l’Audiència Nacional en què l’acusació de delictes de terrorisme no ha prosperat.
- Afirmar que s’ha judicialitzat la política a Estat espanyol, fet que interpreta com un fracàs “dels anomenats partits d’Estat”.
- Interpreta, a partir dels fets que exposa prèviament, que les detencions efectuades mostren la repressió del moviment independentista per la via judicial i policial.
- Diu que si el moviment independentista es considera “com un moviment de desobediència civil que vol canviar l’estat de les coses per la via pacífica” ho ha de demostrar també en aquesta conjuntura.

“La portada” del 24 de setembre s’ocupa d’un fet d’actualitat, la detenció de diverses persones acusades de planejar accions violentes. La interpretació de l’objectiu de les detencions (la “repressió” del moviment independentista) incorpora elements valoratius. [...]».

Segona. La llibertat editorial i les missions del servei públic audiovisual competència de la Generalitat

La llibertat dels prestadors de serveis de comunicació audiovisual en la direcció editorial de la seva programació l’estableix l’apartat 1 de l’article 10 de la LGCA en els termes següents: “[...] els prestadors del servei de comunicació audiovisual tenen el dret a fixar la direcció editorial mitjançant la selecció dels continguts i la determinació dels horaris [...]”.

En aquest sentit, cal assenyalar que la llibertat editorial forma part de la llibertat d’expressió del prestador, com va posar de relleu la Sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea, de 22 de octubre de 2008 –TV 2/Danmark c. Comissió–: “[...] Además, en la medida en que, mediante la referida imputación de imprecisión, las demandantes pretendiesen cuestionar la libertad que las autoridades danesas

dejan a TV2 en lo que atañe a la definición concreta de su programación, es preciso señalar que en absoluto es anormal, sino más bien lo contrario, que un radiodifusor de servicio público goce, sin perjuicio, claro está, del respeto de las exigencias cualitativas a las que está sometido en su condición de operador encargado del SIEG de televisión, de independencia editorial con respecto al poder político a la hora de realizar la elección concreta de los programas. [...]”.

Ara bé, l'apartat 3 del mateix article 10 de la LGCA estableix limitacions en l'emissió de continguts en determinar que “[...] la llibertat de prestació del servei de comunicació audiovisual s'ha d'exercir d'acord amb les obligacions que, com a servei d'interès general, són inherents a la comunicació audiovisual i al que preveu la normativa en matèria audiovisual [...]”. A aquest efecte, cal recordar que la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA) és el prestador del servei públic audiovisual de la Generalitat i el de Catalunya Ràdio, que és la denominació comercial d'un dels seus programes (de ràdio), i té assignada, d'acord amb l'apartat 2 de l'article 26 de la LCA, el compliment de les missions i els principis del servei públic de comunicació audiovisual de la Generalitat.

En relació amb les missions esmentades més amunt, cal posar de manifest que l'apartat 1 de l'article 26 de la LCA assenyala que la missió principal del servei públic de comunicació audiovisual de la Generalitat de Catalunya és oferir als ciutadans de Catalunya un conjunt de continguts “[...] orientats a la satisfacció de llurs necessitats democràtiques, socials, educatives i culturals, garantint de manera particular l'accés [...] a una oferta d'entreteniment de qualitat”. A aquest efecte, “[...] s'han d'emprar tots els llenguatges, els formats i els gèneres propis de la comunicació audiovisual que resultin més adequats en cada cas [...]”. D'altra banda, l'apartat 3 de l'article 26 esmentat indica com a missions específiques de servei públic: “[...] la transmissió d'una informació veraç, objectiva i equilibrada, respectuosa amb el pluralisme polític, social [...]” (lletra b); i “[...] la promoció activa de la convivència cívica, el desenvolupament plural i democràtic de la societat, el coneixement i el respecte a les diverses opcions i manifestacions polítiques, socials [...] presents al territori de Catalunya. En aquest context és necessari l'ús de tots els llenguatges, formats i discursos que dins el respecte i l'atenció a la diversitat i el pluralisme, permetin el diàleg, la comprensió i la cohesió entre les diverses opcions, i entre les diverses àrees del territori de Catalunya [...]” (lletra g).

En desenvolupament i aplicació d'aquestes previsions, les disposicions preliminars del *Llibre d'estil* de la CCMA assenyalen que aquest document “[...] estableix el marc editorial, el marc lingüístic i les normes periodístiques i professionals dels diversos mitjans que la integren: televisió, ràdio, internet i altres plataformes [...]”, el qual està format per una *Guia editorial* i un *Manual d'ús* en què es desenvolupen unes directrius amb la finalitat de constituir un marc a partir del qual es puguin resoldre qüestions deontològiques i relatives a l'emissió dels continguts, i d'acord el que exposa l'informe de continguts, els epígrafs més significatius del *Llibre d'estil* des de la perspectiva de la responsabilitat editorial de la CCMA en relació amb els continguts de la secció “La portada” del programa *El matí de Catalunya Ràdio* són els següents:

- Quant al *Llibre d'estil* de la CCMA:

“1.1.3.1.5. Imparcialitat, neutralitat i pluralisme

Actuem amb imparcialitat, neutralitat i respecte pel pluralisme. En un conflicte, mantenim l'equilibri raonable a l'hora de donar presència a les parts, sense reduir la informació a la simple cessió acrítica d'espai a aquestes parts. No prenem partit, contextualitzem les notícies i oferim elements de judici a la ciutadania.”

- El *Manual d'ús*, al seu torn, estableix:

“2.1.1.6.1.1.2.3. Sumaris radiofònics

Ràdio

En els sumaris o portades anunciem el contingut d'un programa o espai informatiu, amb una selecció dels temes més rellevants que desenvoluparem després, o amb un de sol. Tot i que les portades poden tenir un estil més personal i informal que altres peces informatives, no hi podem expressar opinió. Sí que hi podem interpretar la realitat i fins i tot introduir-hi algun element valoratiu, sempre que mantinguem la imparcialitat de la informació.”

Als efectes previstos en el *Llibre d'estil* i el *Manual d'ús* de la CCMA, l'informe de l'Àrea de Continguts determina el següent: «[...]»

- “La Portada” de *Catalunya Ràdio* avança alguns dels continguts de l'actualitat del dia que es tractaran al programa i ofereix una reflexió amb un estil personal per part de la directora i presentadora d'*El matí de Catalunya Ràdio*.
- La secció del 16 de setembre inclou, a partir d'una hipòtesi, un procés analític que no implica la formulació d'opinió.
- La portada del 24 de setembre s'ocupa d'un fet d'actualitat, la detenció de diverses persones acusades de planejar accions violentes. La interpretació de l'objectiu de les detencions (la “repressió” del moviment independentista) incorpora elements valoratius. [...]”.

Aquest Consell ja ha pronunciat en d'altres ocasions (mitjançant els acords 3/2016, de 19 de gener, 83/2017, de 6 de setembre i 57/2018 de 12 de juny) sobre la conveniència d'obrir una reflexió general amb participació dels sectors afectats, sobre l'abast concret d'aquest gènere d'informació amb format *híbrid*, i de definir uns criteris que haurien de permetre'ns situar amb correcció les opinions i valoracions professionals en l'àmbit de la imparcialitat que preserva l'esfera pública i els seus professionals. Les portades i els sumaris radiofònics són presents en el *Llibre d'estil* de la CCMA, que en destaca l'element valoratiu amb dues limitacions: l'opinió (personal) i la imparcialitat de la informació.

En l'Acord 57/2018 de 12 de juny, sobre l'anàlisi de la secció "La portada" del programa *El matí de Catalunya Ràdio*, emès el 26 de març de 2018, aquest Consell constata que, des d'un punt de vista conceptual, i sens perjudici, òbviament, del respecte a altres principis i valors –com ara, la veracitat o el pluralisme, entre d'altres–, l'element clau i diferencial en els gèneres d'informació d'un prestador públic és el de la imparcialitat, que ha de permetre fer compatible la informació i la valoració professional d'aquesta informació. En aquest Acord, tot i constar en el primer punt de la part dispositiva que no s'apreciava en l'edició de "La portada" objecte d'anàlisi cap element que pugui contravenir el pluralisme informatiu; el punt segon de l'Acord deia: "Constatar que, no obstant això, l'anàlisi de "La portada del programa *El matí de Catalunya Ràdio* del 26 de març de 2018 presenta diversos elements valoratius de caràcter personal. En aquest sentit, es recorda a la CCMA la importància de cenyir-se escrupolosament a les previsions del *Llibre d'Estil* i de delimitar clarament els elements que són interpretacions o valoracions professionals de les opinions personals"

En els casos de l'anàlisi present, el Consell observa que en el decurs de "La portada" d'*El matí de Catalunya Ràdio* emesa el 24 de setembre, la periodista, senyora Mònica Terribas, incorpora elements valoratius en relació amb els fets als quals es refereix i que posteriorment es tractaran en el programa.»

Per tot el que s'ha exposat, el Ple del Consell de l'Audiovisual de Catalunya adopta, per unanimitat, el següent

ACORD

1. Constatar que l'anàlisi de "La portada" del programa *El matí de Catalunya Ràdio* del 24 de setembre de 2019 presenta diversos elements valoratius de caràcter personal. En aquest sentit, es reitera a la CCMA la importància de cenyir-se escrupolosament a les previsions del *Llibre d'estil* i de delimitar clarament els elements que són interpretacions o valoracions professionals de les opinions personals.
2. Notificar aquest acord al prestador de serveis de comunicació audiovisual Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, SA.
3. Comunicar aquest acord a les persones reclamants.

Barcelona, 18 de desembre de 2019

Roger Loppacher i Crehuet
President

Daniel Sirera Bellés
Conseller secretari